

Цивільне право і цивільний процес

УДК 347.78:004.8

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20407554>

Криза концепції “автора” в праві інтелектуальної власності в умовах розвитку генеративного ШІ: міжнародно-правові та цифрово-безпекові аспекти

Лисенко Світлана Олександрівна,

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри соціально-гуманітарних наук,

Український державний університет науки і технологій Навчально-науковий

інститут “Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту”,

Дніпро, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-4222-7049>

Роман Сергійович Шелудяков,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри конституційного, міжнародного та приватного права,

Криворізький навчально-науковий інститут

Національного університету «Одеська юридична академія»,

Кривий Ріг, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5964-5861>

Бабіна Валентина Олександрівна,

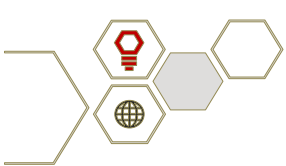
кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин та права

Національний університет «Одеська політехніка»

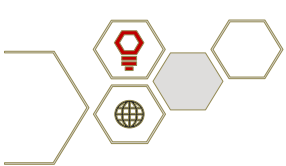
Одеса, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-2796-5024>

Прийнято: 11.05.2026 | Опубліковано: 27.05.2026

Анотація. У статті досліджено кризу традиційної концепції автора в умовах розвитку генеративного штучного інтелекту та здійснено доктринальний аналіз проблем охороноздатності об'єктів, створених із використанням технологій генеративного штучного інтелекту. Розкрито теоретико-правові засади концепції автора у праві інтелектуальної власності, проаналізовано критерії творчого характеру та оригінальності твору, а також визначено особливості трансформації творчого процесу в умовах використання генеративного штучного інтелекту. Окрему увагу приділено проблемам визначення суб'єкта авторських прав на результати, генеровані штучним інтелектом, співвідношенню авторсько-правової охорони та спеціального режиму правової охорони неоригінальних об'єктів, а також сучасним підходам до оцінки творчого внеску людини у процесі генерації контенту. **Метою** дослідження є комплексний аналіз впливу генеративного штучного інтелекту на трансформацію концепції автора у праві інтелектуальної власності, визначення проблем охороноздатності об'єктів, генерованих штучним інтелектом та обґрунтування напрямів удосконалення правового регулювання у сфері інтелектуальної власності з урахуванням міжнародно-правових і цифрово-безпекових аспектів розвитку генеративного штучного інтелекту.

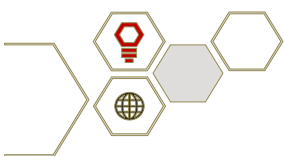
Методи. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи. Формально-юридичний метод використано для аналізу положень законодавства України у сфері авторського права та правової охорони об'єктів, генерованих штучним інтелектом. Системний метод застосовано для дослідження взаємозв'язку категорій авторства, творчого внеску, оригінальності та охороноздатності в умовах розвитку генеративного штучного інтелекту. Порівняльно-правовий метод використано для аналізу сучасних зарубіжних підходів до правового регулювання об'єктів, генерованих штучним інтелектом. Окрему увагу приділено аналізу сучасних підходів до AI governance, кібербезпеки та

міжнародного регулювання цифрових технологій. Аналітичний метод застосовано для оцінки сучасних доктринальних підходів до визначення правового статусу результатів генерації штучного інтелекту та перспектив удосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності.

Результати. У результаті дослідження встановлено, що розвиток генеративного ШІ зумовлює трансформацію класичних підходів до розуміння авторства, творчого внеску та критеріїв охороноздатності об'єктів права інтелектуальної власності. Обґрунтовано, що ключовою умовою виникнення авторсько-правової охорони продовжує залишатися творчий внесок людини, навіть в умовах активного використання генеративного штучного інтелекту. Запропоновано диференційований підхід до визначення правового режиму об'єктів, створених із використанням генеративного штучного інтелекту, а також алгоритм визначення їх охороноздатності з урахуванням ступеня творчої участі людини, рівня автономності генерації та ознак оригінальності результату. Обґрунтовано необхідність подальшого вдосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності та адаптації правового регулювання до сучасних цифрових технологій. Встановлено, що розвиток генеративного ШІ актуалізує необхідність поєднання механізмів авторсько-правової охорони із сучасними підходами до AI governance, кібербезпеки та міжнародної інформаційної безпеки.

Ключові слова: авторське право, право інтелектуальної власності, генеративний штучний інтелект, охороноздатність, цифровий контент, правове регулювання штучного інтелекту, кібербезпека, міжнародна інформаційна безпека, AI governance, міжнародно-правове регулювання цифрових технологій.

Crisis of the “Author” Concept in Intellectual Property Law in the Context of the Development of Generative AI: International Legal and Digital Security Aspects

Svitlana Lysenko,

Candidate of Philosphic Science, Associate Professor,
Associate Professor at the Social and Humanitarian Science Department,
Ukrainian State University of Science and Technologies Educational and Scientific
Institute “Prydniprovsk State Academy of Physical Culture and Sport”,
Dnipro, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-4222-7049>

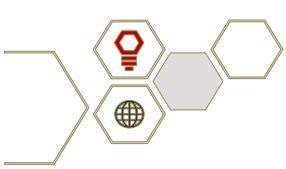
Roman Sheludiakov,

Candidate of Juridical Sciences (Phd), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Constitutional, International and Private
Law, of Kryvvi Rih Educational and Scientific Institute
National University “Odesa Law Academy”,
Kryvvi Rih, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5964-5861>

Valentyna Babina,

Candidate of Political Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International Relations and Law,
National University Odessa Polytechnic,
Odesa, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-2796-5024>

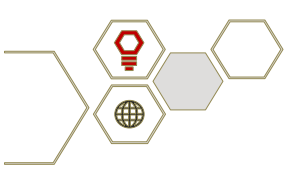
Abstract. The article examines the crisis of the traditional concept of the author in the context of the development of generative artificial intelligence and provides a doctrinal analysis of the protectability issues related to objects created using generative artificial intelligence technologies. The theoretical and legal foundations of the concept of the author in intellectual property law are revealed, the

criteria of the creative nature and originality of a work are analyzed, and the peculiarities of the transformation of the creative process under conditions of the use of generative artificial intelligence are determined. Particular attention is paid to the problems of determining the subject of copyright in relation to results generated by artificial intelligence, the correlation between copyright protection and the special legal protection regime for non-original objects, as well as modern approaches to assessing human creative contribution in the process of content generation. The **purpose** of the study is to conduct a comprehensive analysis of the impact of generative artificial intelligence on the transformation of the concept of the author in intellectual property law, to determine the problems of protectability of objects generated by artificial intelligence, and to substantiate directions for improving legal regulation in this field.

Methods. The methodological basis of the research consists of general scientific and special legal methods. The formal legal method was used to analyze the provisions of Ukrainian legislation in the field of copyright and legal protection of objects generated by artificial intelligence. The systemic method was applied to examine the interrelation between the categories of authorship, creative contribution, originality, and protectability in the context of the development of generative artificial intelligence. The comparative legal method was used to analyze modern foreign approaches to the legal regulation of objects generated by artificial intelligence. The analytical method was applied to assess contemporary doctrinal approaches to determining the legal status of the results generated by artificial intelligence and the prospects for improving legislation in the field of intellectual property.

Results. The study established that the development of generative artificial intelligence causes a transformation of classical approaches to understanding authorship, creative contribution, and the criteria of protectability of intellectual property objects. It is substantiated that human creative contribution remains the key condition for the emergence of copyright protection even under conditions of active

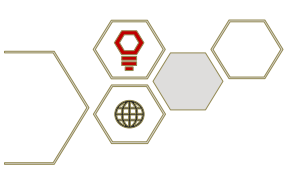

use of generative artificial intelligence. A differentiated approach to determining the legal regime of objects created using generative artificial intelligence is proposed, as well as an algorithm for determining their protectability, taking into account the degree of human creative participation, the level of autonomy of generation, and the features of originality of the result. The necessity of further improvement of intellectual property legislation and adaptation of legal regulation to modern digital technologies is substantiated.

Keywords: copyright, intellectual property law, generative artificial intelligence, protectability, digital content, legal regulation of artificial intelligence, cybersecurity, international information security, AI governance, international legal regulation of digital technologies.

Постановка проблеми. Стрімкий розвиток технологій генеративного штучного інтелекту (ШІ) суттєво змінює підходи до створення результатів інтелектуальної та творчої діяльності, що зумовлює появу нових викликів для права інтелектуальної власності. Генеративні моделі ШІ здатні створювати тексти, зображення, музичні твори, програмний код та інший контент, який за своїми характеристиками може відповідати ознакам об'єктів авторського права. Водночас традиційна концепція авторства ґрунтується на визнанні людини єдиним суб'єктом творчої діяльності та носієм авторських прав.

За таких умов традиційна модель авторського права дедалі частіше стикається з кризою, оскільки частина контенту створюється без безпосереднього творчого внеску людини. Це породжує низку теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із визначенням правової природи результатів, створених генеративним ШІ, критеріями їх охороноздатності та встановленням належного суб'єкта прав інтелектуальної власності. Особливо дискусійним є питання про можливість визнання авторського права на контент, створений ШІ, а також про достатність внеску користувача, який формує запит (prompt), для набуття статусу автора.

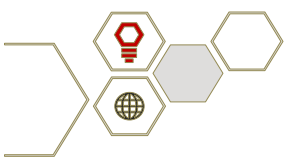

Проблематика ускладнюється відсутністю єдиного міжнародного підходу до правового регулювання таких відносин. У різних державах сформувалися відмінні підходи до визначення охороноздатності об'єктів, генерованих ШІ, що актуалізує потребу у переосмисленні класичних категорій авторського права, зокрема понять творчості, оригінальності та авторства.

Крім проблем авторсько-правової охорони, розвиток генеративного ШІ актуалізує питання кібербезпеки, міжнародної інформаційної безпеки та AI governance. Використання генеративних систем ШІ створює ризики поширення маніпулятивного цифрового контенту, deepfake-технологій, порушення прав інтелектуальної власності у процесі навчання моделей ШІ, а також загрози неконтрольованого використання цифрових технологій у глобальному інформаційному середовищі. У зв'язку із цим проблематика охороноздатності об'єктів, генерованих ШІ, набуває не лише приватноправового, але й міжнародно-правового та цифрово-безпекового значення.

Для України ця проблема має особливе значення в умовах цифровізації суспільства та гармонізації законодавства із правом Європейського Союзу. Чинне законодавство у сфері авторського права переважно орієнтоване на традиційні моделі творчої діяльності й не забезпечує комплексного правового регулювання відносин, пов'язаних із використанням генеративного ШІ, що зумовлює необхідність доктринального аналізу кризи концепції «автора» та сучасних підходів до охороноздатності таких об'єктів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика трансформації концепції автора у праві інтелектуальної власності в умовах розвитку генеративного ШІ останніми роками посідає важливе місце у сучасному науковому дискурсі. Це зумовлено стрімким розвитком технологій генеративного ШІ, поширенням практики автоматизованого створення цифрового контенту та необхідністю переосмислення класичних підходів до визначення авторства, творчого внеску й охороноздатності результатів

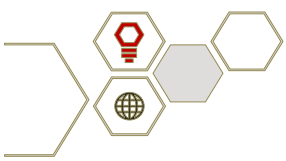
інтелектуальної діяльності. У сучасних наукових дослідженнях простежується тенденція переходу від розгляду ШІ виключно як технічного інструменту до його сприйняття як фактора трансформації традиційної системи авторського права.

Проблеми правової природи авторства результатів діяльності ШІ, визначення суб'єкта авторських прав та співвідношення творчого внеску людини і автономності генерації ШІ досліджуються у працях Є. В. Литвиненка, О. А. Ткаченка [1], А. С. Бугаєць [2], І. С. Пирого, С. О. Колба [3], а також А. Gaidartzi та I. Stamatoudi [11]. Автори акцентують на кризових явищах у традиційній концепції автора та необхідності адаптації системи авторського права до умов розвитку генеративних технологій.

Окремий напрям досліджень пов'язаний із проблемами правової охорони та критеріїв охороноздатності об'єктів, створених із використанням ШІ. Так, Д. І. Шматков [4] аналізує теоретичні підстави впровадження права *sui generis* щодо неоригінальних об'єктів, згенерованих комп'ютерними програмами. Питання критеріїв творчого характеру та оригінальності твору розкрито у працях В. О. Токаревої [5], О. Кулініча, Д. Кондика [8], Л. Майданик [9] та О. Павлюк [14], де охороноздатність розглядається через категорії творчості, інтелектуального внеску та оригінальності результату.

Проблеми трансформації авторського права в умовах розвитку генеративного ШІ та необхідності адаптації системи права інтелектуальної власності до сучасних цифрових технологій досліджуються у працях А. Neubauer, M. Wynn, R. Bown [12], О. О. Кульчія [13] та Л. П. Василенко [15]. Дослідники акцентують на ризиках розмивання класичних критеріїв авторства й оригінальності, а також необхідності вдосконалення правового регулювання у сфері об'єктів, генерованих ШІ.

Окремі сучасні дослідження також акцентують на взаємозв'язку розвитку генеративного ШІ із проблемами AI governance, цифрової безпеки та

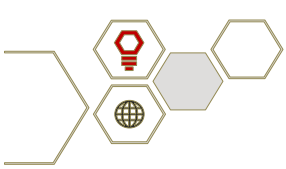
міжнародного регулювання використання цифрових технологій, що свідчить про міждисциплінарний характер зазначеної проблематики.

Разом із тим аналіз наукових джерел свідчить про відсутність єдиного підходу до визначення правового статусу об'єктів, генерованих ШІ, критеріїв їх охороноздатності та меж творчого внеску людини у процесі генерації контенту. Недостатньо дослідженими залишаються питання розмежування правового режиму об'єктів, створених із використанням ШІ, а також формування комплексного механізму оцінки їх охороноздатності, що зумовлює необхідність подальшого дослідження зазначеної проблематики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри активізацію наукових досліджень у сфері правового регулювання технологій ШІ, у сучасній правовій доктрині досі відсутній єдиний підхід до визначення правової природи об'єктів, генерованих ШІ, та критеріїв їх охороноздатності. Значна частина наукових праць зосереджується переважно на загальних питаннях цифровізації права інтелектуальної власності або етичних аспектах використання ШІ, тоді як проблема кризи традиційної концепції «автора» та можливості визнання авторських прав на результати, створені генеративним ШІ, залишається недостатньо дослідженою.

Недостатньо розробленими залишаються питання визначення меж творчого внеску людини у процесі створення контенту за допомогою ШІ, правового значення prompt-запитів, а також розмежування ролі користувача, розробника та власника відповідної технології у механізмі набуття прав інтелектуальної власності. Особливої уваги потребує доктринальне переосмислення категорій авторства, оригінальності та творчості в умовах зростання автономності систем ШІ.

Крім того, у правовій науці недостатньо дослідженими залишаються перспективи адаптації сучасних підходів до регулювання об'єктів, генерованих ШІ, до національного законодавства в умовах розвитку цифрових технологій та трансформації підходів до інтелектуальної власності.

Завдання статті:

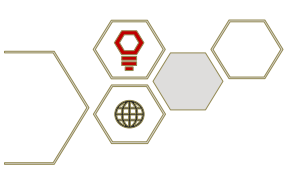
1. Дослідити теоретико-правові засади концепції автора у праві інтелектуальної власності та визначити вплив генеративного ШІ на трансформацію традиційного розуміння авторства, творчого внеску й оригінальності твору.

2. Проаналізувати проблеми охороноздатності об'єктів, генерованих ШІ, зокрема питання визначення суб'єкта авторських прав, критеріїв творчого характеру та особливостей правового режиму таких об'єктів.

3. Визначити перспективні напрями вдосконалення правового регулювання у сфері охорони об'єктів, створених із використанням генеративного ШІ, та запропонувати підходи до оцінки їх охороноздатності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретико-правові засади концепції автора у праві інтелектуальної власності традиційно ґрунтуються на визнанні людини єдиним суб'єктом творчої діяльності та носієм авторських прав. Класична доктрина авторського права виходить із того, що авторство нерозривно пов'язане із творчим характером діяльності, інтелектуальним внеском особи та оригінальністю створеного результату. Саме тому упродовж тривалого часу концепція автора формувалася на підході, відповідно до якого лише людина здатна бути джерелом творчого задуму та суб'єктом права інтелектуальної власності [1, с. 339].

Разом із тим стрімкий розвиток генеративного ШІ суттєво трансформував традиційні уявлення про природу творчості, оригінальності та авторства. У сучасних наукових дослідженнях наголошується, що генеративні системи поставили під сумнів класичну концепцію авторського права, засновану на винятковій ролі людини як автора, оскільки результати діяльності ШІ дедалі частіше відповідають критеріям оригінальності та новизни, які традиційно пов'язувалися виключно з людською творчістю [1, с. 340]. Водночас звертається увага на те, що ШІ уже здатний до самонавчання та самостійного прийняття творчих рішень, а створені ним результати

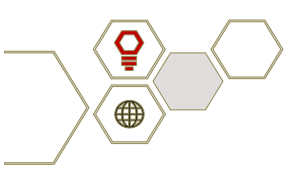

фактично стали предметом комерційного використання, що актуалізує проблему визначення правового статусу таких об'єктів та самого поняття авторства [2, с. 39].

У сучасній правовій доктрині дедалі частіше акцентується на кризових явищах у традиційній концепції автора. Зазначається, що система інтелектуальної власності стикається не лише з проблемою визначення правового режиму результатів діяльності ІІІ, але й із кризою самого поняття авторства в умовах автономного прийняття творчих рішень алгоритмами [3, с. 407]. Також звертається увага на ризик поступового розмивання класичних засад авторського права та необхідність переосмислення правового статусу результатів, створених ІІІ [4, с. 82].

Відтак, кризу концепції автора доцільно розглядати не як повне витіснення людини із системи авторського права або її заміну ІІІ, а передусім як трансформацію критеріїв творчого внеску у процесі створення об'єкта. У сучасних умовах творчість дедалі частіше реалізується не через безпосереднє створення результату, а через постановку завдання, формування текстових команд для ІІІ, відбір, редагування та спрямування процесу генерації контенту. За таких умов криза концепції автора полягає не у запереченні ролі людини, а у переосмисленні меж і форм реалізації людської творчості в цифровому середовищі.

У зазначеному аспекті недоцільним видається визнання ІІІ самостійним суб'єктом авторського права, оскільки ключовим елементом авторства продовжує залишатися інтелектуальний і творчий внесок людини. Водночас сучасне розуміння авторства потребує розширення через оцінку ступеня інтелектуального, творчого та організаційного контролю людини над процесом генерації результату. Такий підхід дозволяє забезпечити баланс між збереженням класичних засад авторського права та необхідністю адаптації права інтелектуальної власності до сучасних технологічних реалій.

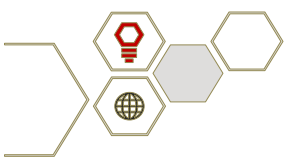

Поряд із переосмисленням концепції автора особливого значення набуває проблема визначення критеріїв творчого характеру та оригінальності твору як ключових умов його охороноздатності. У науковій доктрині зазначається, що саме через категорії творчості, оригінальності, інтелектуального внеску та самостійності створення об'єкта здійснюється відмежування охороноздатних результатів інтелектуальної діяльності від інших інформаційних або технічних продуктів [5, с. 39]. Водночас розвиток генеративного ШІ суттєво ускладнив застосування класичних критеріїв охороноздатності, оскільки частина творчих процесів фактично реалізується алгоритмічно.

Аналіз положень законодавства України свідчить, що авторсько-правова охорона пов'язується саме з творчою діяльністю людини. Так, відповідно до ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» оригінальність твору визначається як ознака результату власної інтелектуальної творчої діяльності автора, що відображає прийняті ним творчі рішення [6]. Крім того, ст. 7 цього Закону закріплює, що автором є фізична особа, яка творчою діяльністю створила твір [6], а ст. 433 Цивільного кодексу України визначає об'єкти авторського права як результати інтелектуальної творчої діяльності [7].

У сучасних наукових дослідженнях оригінальність розглядається не як абсолютна новизна результату, а як прояв індивідуального творчого внеску автора [8, с. 35]. Аналогічний підхід сформовано і в праві ЄС, де оригінальним визнається твір, що є «власним інтелектуальним творінням автора» [9, с. 36]. Водночас використання генеративного ШІ трансформує традиційне розуміння творчого внеску, оскільки творчість дедалі частіше проявляється через формування текстових команд для ШІ, відбір і редагування результатів генерації.

Варто наголосити, що розвиток генеративного ШІ суттєво змінює традиційний процес створення об'єктів авторського права. Якщо раніше

творча діяльність переважно пов'язувалася з безпосереднім створенням результату людиною, то в умовах використання генеративного ШІ процес формування контенту дедалі частіше здійснюється через взаємодію людини та алгоритмічних систем. Генеративний ШІ забезпечує створення текстових, візуальних, аудіовізуальних та інших результатів шляхом автоматизованої обробки інформації та генерації нового контенту на основі заданих параметрів.

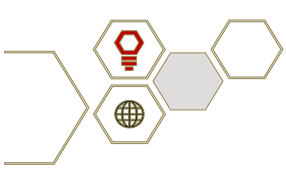
За таких умов роль людини трансформується від безпосереднього творця до суб'єкта, який визначає напрям генерації контенту, формує завдання для ШІ, здійснює відбір отриманих результатів та їх подальше редагування. Це свідчить про те, що творчий внесок у сучасних цифрових умовах може проявлятися не лише у створенні самого об'єкта, але й у процесі організації та контролю його генерації.

Окремі сучасні європейські підходи до регулювання ШІ також свідчать про зростання ролі генеративних систем ШІ у процесах створення цифрового контенту та необхідність адаптації правового регулювання до розвитку таких технологій [10].

Трансформація процесу створення цифрового контенту із використанням генеративного ШІ актуалізує проблему визначення правового режиму об'єктів, згенерованих ШІ, а також критеріїв їх охороноздатності в системі авторського права. Зміна характеру творчої участі людини зумовлює виникнення низки дискусійних питань, пов'язаних із визначенням суб'єкта авторських прав, меж творчого внеску людини, можливістю застосування критеріїв оригінальності та особливостями правової охорони результатів генерації ШІ. З метою систематизації основних доктринальних і правозастосовних проблем охороноздатності об'єктів, згенерованих ШІ, доцільно узагальнити їх у вигляді таблиці (табл. 1).

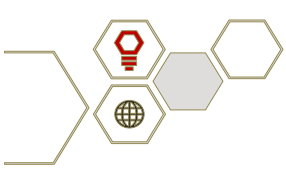
Таблиця 1

Критерій	Класичний підхід авторського права	Особливості об'єктів, згенерованих ШІ	Проблема правового регулювання
-----------------	---	--	---------------------------------------

Суб'єкт авторства та майнових прав	Автором і первинним суб'єктом прав визнається фізична особа, яка створила твір творчою діяльністю	Результат може створюватися за мінімальної участі людини або автономно ШІ	Відсутність єдиного підходу до визначення належного суб'єкта прав на об'єкти, генеровані ШІ
Творчий внесок та оригінальність	Охорона надається результату інтелектуальної творчої діяльності автора	Людина часто здійснює лише постановку завдання, відбір або редагування результату генерації	Складність визначення достатнього рівня творчої участі людини та джерела оригінальності результату
Правовий режим охорони	Твори охороняються нормами авторського права	Для неоригінальних об'єктів, згенерованих комп'ютерною програмою, може застосовуватися спеціальний режим правової охорони	Необхідність розмежування авторсько-правової охорони та спеціального режиму охорони неоригінальних об'єктів
Критерії охороноздатності	Ключовими умовами є творчий характер, оригінальність та об'єктивна форма вираження твору	Результати генерації можуть мати ознаки новизни, але створюватися алгоритмічно	Відсутність єдиного підходу до оцінки охороноздатності об'єктів, генерованих ШІ
Вплив на систему авторського права	Авторське право орієнтоване на охорону результатів людської творчості	Генеративний ШІ трансформує традиційний процес створення контенту	Ризик розмивання класичних критеріїв авторства, творчості та оригінальності
Цифрова та інформаційна безпека	Авторське право спрямоване переважно на охорону результатів творчої діяльності	Генеративний ШІ може використовуватись для створення маніпулятивного або неправомірного цифрового контенту	Необхідність поєднання механізмів авторсько-правового захисту із інструментами кібербезпеки, AI governance та міжнародного регулювання цифрових технологій

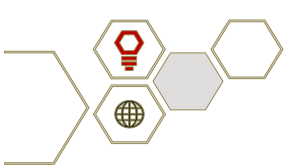
Джерело: авторська розробка на основі чинного законодавства України [6] та вітчизняних і зарубіжних наукових джерел [4; 11; 12; 13; 14; 15].

Наведені положення свідчать про те, що розвиток генеративного ШІ зумовлює поступову трансформацію класичних підходів до правового розуміння авторства, творчого внеску та охороноздатності результатів інтелектуальної діяльності. Аналіз сучасних доктринальних підходів і законодавчих моделей демонструє відсутність єдиного підходу до визначення правового статусу об'єктів, генерованих ШІ, а також критеріїв надання їм правової охорони. Водночас більшість сучасних підходів зберігає ключове значення людського творчого внеску як основи виникнення авторсько-правової охорони, що свідчить про збереження людиноцентричного характеру системи авторського права навіть в умовах активного розвитку генеративного ШІ.

Сучасний стан розвитку генеративного ШІ свідчить про необхідність адаптації системи права інтелектуальної власності до нових моделей створення цифрового контенту. Насамперед це стосується визначення критеріїв охороноздатності об'єктів, створених із використанням ШІ, встановлення меж творчого внеску людини та формування чіткого правового режиму для результатів генерації ШІ. Відсутність єдиного підходу до врегулювання зазначених питань зумовлює необхідність подальшого вдосконалення законодавства та вироблення комплексних механізмів правового регулювання у цій сфері.

Одним із ключових напрямів розвитку правового регулювання є формування диференційованого підходу до визначення правового статусу об'єктів, створених із використанням генеративного ШІ. У цьому аспекті доцільним видається розмежування: творів, створених людиною із використанням ШІ як допоміжного інструменту; об'єктів, згенерованих за часткової творчої участі людини; а також неоригінальних об'єктів, сформованих автономно комп'ютерною програмою. Такий підхід дозволить забезпечити більш чітке визначення критеріїв охороноздатності та відповідного правового режиму для кожної категорії результатів генерації ШІ.

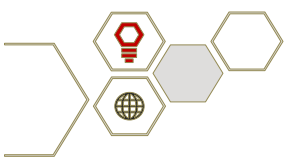
Важливим напрямом удосконалення законодавства є також розроблення чітких критеріїв оцінки творчого внеску людини у процесі використання генеративного ШІ. До таких критеріїв доцільно віднести самостійність формування завдання для ШІ, творчий характер відбору результатів генерації, здійснення змістовного редагування отриманого контенту, а також наявність інтелектуального контролю людини над процесом створення кінцевого результату. Це дозволить відмежувати результати творчої діяльності людини від повністю автоматизованої генерації контенту.

З метою більш ефективного визначення охороноздатності об'єктів, створених із використанням ШІ, доцільним видається застосування такого алгоритму:

1. встановлення ступеня участі людини у процесі створення об'єкта;
2. визначення характеру творчого внеску людини;
3. оцінка рівня автономності генерації результату ШІ;
4. встановлення наявності ознак творчого характеру та оригінальності результату;
5. визначення відповідного правового режиму охорони.

Крім того, подальше удосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності має передбачати запровадження механізмів прозорості використання об'єктів авторського права у процесі навчання генеративних моделей ШІ, визначення порядку використання навчальних наборів даних, а також створення ефективних механізмів захисту прав авторів, твори яких використовуються для навчання систем ШІ. Важливим напрямом залишається і поступова гармонізація національного законодавства із сучасними європейськими підходами до регулювання генеративного ШІ та цифрового контенту.

Водночас подальший розвиток генеративного ШІ потребує комплексного підходу до правового регулювання, який має поєднувати механізми авторсько-правової охорони із сучасними інструментами AI

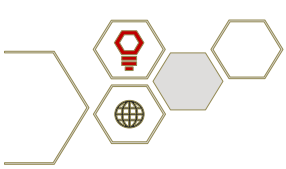
governance, кібербезпеки та міжнародної інформаційної безпеки. Це пов'язано зі зростанням ризиків неправомірного використання цифрового контенту, маніпулятивних технологій та порушення прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі.

Висновки. Отже, проведене дослідження дозволило встановити, що розвиток генеративного ШІ зумовлює трансформацію класичних підходів до розуміння авторства, творчого внеску та критеріїв охороноздатності об'єктів права інтелектуальної власності. Визначено, що сучасні моделі генерації контенту ускладнюють застосування традиційних критеріїв оригінальності та творчого характеру твору, оскільки процес створення результату дедалі частіше реалізується через взаємодію людини та алгоритмічних систем.

Обґрунтовано, що ключовою умовою виникнення авторсько-правової охорони продовжує залишатися творчий внесок людини, а тому кризу концепції автора доцільно розглядати не як витіснення людини із системи авторського права, а як трансформацію форм реалізації людської творчості у цифровому середовищі. Встановлено, що творчий внесок людини в умовах використання генеративного ШІ може проявлятися через формування завдання для ШІ, відбір результатів генерації, їх редагування та здійснення інтелектуального контролю над процесом створення кінцевого результату.

У результаті дослідження запропоновано диференційований підхід до визначення правового режиму об'єктів, створених із використанням генеративного ШІ, який передбачає розмежування творів, створених людиною із використанням ШІ як допоміжного інструменту, об'єктів, згенерованих за часткової творчої участі людини, та неоригінальних об'єктів, сформованих автономно комп'ютерною програмою.

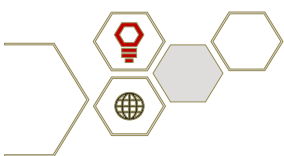
Крім того, запропоновано алгоритм визначення охороноздатності об'єктів, генерованих ШІ, що включає оцінку ступеня участі людини у процесі створення результату, характеру творчого внеску, рівня автономності генерації та наявності ознак творчого характеру й оригінальності.

Запропоновані підходи можуть бути використані як основа для подальшого вдосконалення законодавства у сфері інтелектуальної власності в умовах розвитку генеративного ШІ. Також встановлено, що розвиток генеративного ШІ актуалізує необхідність поєднання механізмів авторсько-правового захисту із сучасними підходами до AI governance, кібербезпеки та міжнародної інформаційної безпеки. Це зумовлює потребу у формуванні комплексної моделі міжнародно-правового регулювання цифрових технологій в умовах розвитку генеративного ШІ.

Список використаних джерел

1. Литвиненко Є. В., Ткаченко О. А. Правова природа авторства результатів діяльності штучного інтелекту в контексті міжнародного права інтелектуальної власності. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 6. Ч. 1. С. 338–342. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.50>.
2. Бугаєць А. С. Право інтелектуальної власності на твори, створені штучним інтелектом: перспективи міжнародно-правового та національного регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 86. Ч. 2. С. 39–43. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.6>.
3. Пирога І. С., Колб С. О. Правовий аспект авторського продукту, створеного за допомогою штучного інтелекту. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 4. Ч. 1. С. 406–411. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.1.62>.
4. Шматков Д. І. Теоретичні підстави і наслідки впровадження права sui generis на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою. *Інформація і право*. 2025. № 3(54). С. 79–85. DOI: [https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3\(54\).340467](https://doi.org/10.37750/2616-6798.2025.3(54).340467).

5. Токарева В. О. Умови охороноздатності об'єктів авторського права. *Приватне та публічне право*. 2019. № 3. С. 39–43. DOI: <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2019.3.9>.

6. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 05.04.2026).

7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 05.04.2026).

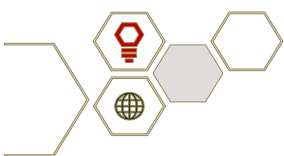
8. Кулініч О., Кондик Д. Стандарт оригінальності в авторському праві ЄС та України: порівняльний аспект. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2024. № 1(127). С. 34–38. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2024/1.127-6>.

9. Майданик Л. Поняття оригінальності твору в авторському праві: досвід ЄС, України та інших зарубіжних країн. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 10. С. 32–34. URL: <https://www.pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/10/7.pdf> (дата звернення: 05.04.2026).

10. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). *Official Journal of the European Union*. 2024. OJ L 2024/1689. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng> (дата звернення: 06.04.2026).

11. Gaidartzi A., Stamatoudi I. Authorship and Ownership Issues Raised by AI-Generated Works: A Comparative Analysis. *Laws*. 2025. Vol. 14. №. 4. P. 1–18. DOI: <https://doi.org/10.3390/laws14040057>.

12. Neubauer A., Wynn M., Bown R. AI, Authorship, Copyright, and Human Originality. *Encyclopedia*. 2026. Vol. 6. №. 1. P. 1–16. DOI: <https://doi.org/10.3390/encyclopedia6010009>.

13. Кульчій О.О. Інститут авторського права в умовах розвитку інструментів генеративного штучного інтелекту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 86. Ч. 2. С. 140–145. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.22>.

14. Павлюк О. Критерії охороноздатності об'єктів авторського права, створених із використанням технологій штучного інтелекту: міжнародно-правовий досвід. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 6. С. 59–64. DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.6.09>.

15. Василенко Л. П. Захист авторського права в контексті розвитку штучного інтелекту: національний та міжнародний аспект. *Право і суспільство*. 2025. № 2. С. 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.2.11>.